

D O Ś W I A D C Z O N Y
O B S E R W A T O R R A D Z I

V A D E M E C U M O B S E R W A T O R A

Solidarity Fund PL

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

Każda z większych organizacji obserwujących wybory posiada **kodeks postępowania** (Code of Conduct). Na przykład obserwatorów misji OBWE obowiązuje przestrzeganie dziesięciopunktowego kodeksu. Zasady te obowiązują podczas wykonywania obowiązków, ale także – o czym należy pamiętać – w trakcie czasu wolnego. Poniżej przytaczamy treść tego kodeksu. Jednocześnie zachęcamy do zapoznania się z **oryginalną wersją** (str. 33-34).

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obserwatorzy pozostaną bezstronni podczas realizacji swoich obowiązków i w żadnym momencie nie będą publicznie wyrażać lub okazywać jakichkolwiek uprzedzeń lub preferencji w relacji do władz kraju, partii i kandydatów lub w odniesieniu do jakichkolwiek kwestii związanych z rywalizacją w procesie wyborczym.
- Obserwatorzy będą wykonywać swoje obowiązki w sposób dyskretny i bez ingerencji w proces wyborczy. Obserwatorzy mogą zwracać uwagę urzędnikom wyborczym na wątpliwości i nieprawidłowości, ale nie mogą dawać im instrukcji lub negować ich decyzji.
- Obserwatorzy będą obserwować przez cały dzień wyborów, w tym podczas liczenia głosów, a jeśli będzie to konieczne także podczas następnego etapu tabulacji.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

- Obserwatorzy będą opierać wszystkie konkluzje na własnych obserwacjach lub na oczywistych i przekonujących faktach i dowodach.
- Obserwatorzy nie będą wypowiadać się do mediów na temat procesu wyborczego lub zaobserwowanych faktów, a jakikolwiek komentarz będzie ograniczony do ogólnych informacji na temat misji obserwacyjnej i roli obserwatorów.
- Obserwatorzy nie będą podejmować jakiegokolwiek niepotrzebnego lub nadmiernego ryzyka. Osobiste bezpieczeństwo każdego z obserwatorów ma pierwszeństwo przed wszelkimi innymi względami.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

Obserwatorzy będą posiadali przy sobie identyfikator wydany przez przyjmujące ich władze lub komisję wyborczą i będą identyfikować się nim na życzenie każdej instytucji.

Obserwatorzy będą przestrzegać wszystkich krajowych przepisów i regulacji.

Obserwatorzy będą prezentować najwyższy poziom dyskrecji i profesjonalizmu przez cały czas trwania misji.

Obserwatorzy będą uczestniczyć we wszystkich wymaganych posiedzeniach i odprawach oraz stosować się do planu rozmieszczenia i wszystkich innych instrukcji dostarczanych przez misję OBWE.

Kodeks postępowania obserwatorów OBWE

Obszerniejszy Kodeks Postępowania opracowano na potrzeby Deklaracji Zasad Międzynarodowej Obserwacji Wyborów. Wśród pierwszych instytucji, które poparły Deklarację (i załączony Kodeks) było Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE. Dlatego też zachęcamy obserwatorów misji OBWE do zapoznania się również z tym **Kodeksem**.

Jak przygotować się do wyjazdu na misję krótkoterminową?

Misja obserwatora krótkoterminowego trwa zaledwie kilka dni. W jej trakcie wszystko dzieje się bardzo szybko. Nie ma już czasu na dokładne zapoznawanie się z ustawami i regulacjami. Jeśli chcemy dobrze wykorzystać udział w misji – wiedzieć więcej i rozumieć lepiej – powinniśmy rozpocząć przygotowania dużo wcześniej. Nawet na kilka tygodni przed wyjazdem.

Najprostszą i najlepszą metodą jest czytanie. Czytanie wszystkiego do czego jesteśmy w stanie dotrzeć: ustaw wyborczych, regulacji i rozporządzeń, raportów poprzednich misji, podręczników dla komisji i obserwatorów, szczegółowych analiz i relacji z przebiegu kampanii. Wszystkiego co możemy znaleźć na stronach internetowych komisji wyborczych i lokalnych obserwatorów.

Jak przygotować się do wyjazdu na misję krótkoterminową?

W dniu głosowania powinniśmy wiedzieć na temat przewidzianych procedur nie mniej (a raczej więcej) od członków komisji wyborczych, których pracę mamy oceniać. Nie miejmy wątpliwości. Każdy z nich zorientuje się szybko – choćby na podstawie naszych pytań – czy ma do czynienia z fachowcem, czy też z kimś kto nie doczytał podstawowych regulacji. Tylko od nas zależy jak będziemy postrzegani. Czy będziemy wywoływać zakłopotanie i zdumienie, a może przeciwnie – uznanie dla naszego przygotowania i wiedzy? Tak więc czytajmy, uczmy się i studiujmy. Przygotowujmy się do każdego wyjazdu tak dobrze jak tylko potrafimy.

Praktyczne porady

- Pamiętajmy o tym, że zespół STO lub LTO składa się z czterech osób – dwóch obserwatorów, kierowcy i tłumacza. Każdy z nich ma do wykonania ważne zadania i tylko poprzez dobre współdziałanie możemy odnieść sukces.
- Uważa się, że najtrudniejszą częścią tej pracy jest współpraca z partnerem z innego kraju. Wśród obserwatorów są ludzie z bogatym doświadczeniem zawodowym i z różnorodnymi przyzwyczajeniami. Budujmy dobrą atmosferę od samego początku i myślmy nie tylko o sobie. Pamiętajmy, że nikt nie wie wszystkiego i że każdy z nas popełnia błędy. Bądźmy życzliwi wobec innych, a krytyczni wobec tego co sami robimy. Starajmy się korzystać z doświadczeń i mocnych stron każdego z członków zespołu.

Praktyczne porady

- Obserwatorzy muszą być bezstronni podczas wykonywania zadań, wyrażania opinii i zadawania pytań. W praktyce musimy być nie tylko bezstronni, ale także zachowywać się w taki sposób, by inni tak nas postrzegali. Przykładowo jeśli mamy spotkanie w biurze jednej z partii politycznych, powinniśmy odbyć spotkania także w biurach innych partii działających w tym samym mieście.
- Pamiętajmy o tym, że jesteśmy gośćmi w kraju do którego się udajemy. Fakt bycia obserwatorem międzynarodowym OBWE nie zwalnia z zasad dobrego wychowania i szacunku do ludzi i to niezależnie od ich pozycji społecznej. Bądźmy dyplomatami przez cały czas trwania misji.

Praktyczne porady

- Punktualność jest bardzo dobrą cechą, a w trakcie misji staje się naszym obowiązkiem i koniecznością. Nie pozwólmy by ktoś na nas czekał – bądźmy zawsze na czas, a jeszcze lepiej kilka minut wcześniej. Można wtedy obserwować sytuację na miejscu, przemyśleć pytania i uzgodnić z partnerem plan działania.
- Naruszenia procedur wyborczych lub nieścistości w rachunkach nie muszą być wynikiem celowego działania. Większość z członków komisji wyborczych sprawuje swoją funkcję tylko przez kilka tygodni w roku, a część z nich po raz pierwszy w życiu. Przyczyny takiego lub innego działania mogą być bardzo różne. Zachowajmy ostrożność w wyciąganiu wniosków i formułowaniu ocen.

Praktyczne porady

- W kontaktach z mediami nie wolno nam wygłaszać opinii i komentarzy na temat poczynionych obserwacji i przebiegu wyborów. Powód jest prosty: każda taka wypowiedź z pewnością zostanie odebrana (a zapewne także opublikowana) jako oficjalne stanowisko całej misji. Możemy natomiast przedstawić się, powiedzieć z jakiego jesteśmy kraju i wyjaśnić w jaki sposób pracują STO i LTO. Możemy poinformować, że w dzień po wyborach zostanie opublikowany Raport Wstępny, w którym zostaną uwzględnione ustalenia z tego regionu.
- Obserwatorzy lokalni (miejscowi) zwykle obserwują przez cały dzień w jednej komisji i zazwyczaj mają dobre rozeznanie w tym co działo się przed naszym przyjazdem. Warto nawiązać z nimi kontakt, zapytać o zauważone naruszenia i przebieg głosowania. Pamiętajmy jednak, że raportując takie relacje trzeba zawsze zaznaczyć, że nie są one wynikiem naszej obserwacji.